

การศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลร่วมใจสามัคคี

อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

Study on Solid Waste Management in the Samakkhi Municipality Community

Mueang District Yasothon Province

ชฎาพร ยางเงิน

Chadaphon Yangngoen

ครู โรงเรียนบ้านป่าแหนหนองไร่ อำเภอศรีสมเด็จ จังหวัดร้อยเอ็ด

Teacher from Banpahaennongrai School Sri Somdet District Roi Et Province

*Corresponding Author Email: lookpachadaphon@hotmail.com

Received: 21 January 2025

Revised: 2 March 2025

Accepted: 4 March 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลร่วมใจสามัคคี อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ตัวแทนครัวเรือนประชาชนในชุมชนร่วมใจสามัคคี จำนวน 65 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจงทั้งหมด แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสารและแบบสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลร่วมใจสามัคคี อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ประกอบด้วย แนวทาง 4 สร้าง ได้แก่ 1) สร้างการคัดแยกขยะที่ต้นทาง คือ การคัดแยกขยะที่ต้นทาง เป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญในการจัดการขยะในครัวเรือนและชุมชน ซึ่งมีการแยกขยะตามประเภทต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นทาง เช่น บ้านเรือนร้านค้า หรือสถานประกอบการในชุมชน 2) สร้างจิตสำนึกและให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชน คือ การสร้างจิตสำนึกและให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชน เป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการขยะที่ยั่งยืน โดยเริ่มจากการให้ข้อมูลและความรู้แก่ประชาชนในชุมชนเทศบาลร่วมใจสามัคคี อำเภอเมือง จังหวัดยโสธรเกี่ยวกับปัญหาขยะและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทิ้งขยะอย่างไม่ถูกวิธี และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอบรม การประชุมชุมชน หรือการจัดเวิร์คช็อป (Work shop) 3) สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ คือ โดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่มีอำนาจและหน้าที่โดยตรงในการรับผิดชอบ คือ เทศบาลเมืองยโสธร จะช่วยให้การดำเนินการจัดการขยะในชุมชนมีความเข้มแข็งและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น และ 4) การสร้างกิจกรรม Big Cleaning Day คือ กิจกรรม Big Cleaning Day เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญในการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดและจัดการขยะในพื้นที่

คำสำคัญ: การศึกษา, แนวทางการจัดการ, ขยะมูลฝอย

Abstract

This research consists purposes were to study the approach to solid waste management in the Ruam Jai Samakkhi Municipality community Mueang District Yasothon Province. is a qualitative research The research instrument is an interview form. The target group is 65 representatives of households in the Ruam Jai Samakkhi community who were selected purposively. The data collected from documents and interview forms were content analysis. The research results found that the guidelines for solid waste management in the Samakkhi Municipality community Mueang District Yasothon Province, consist of 4 approaches: 1) Creating waste separation at the source: Waste separation at the source is the first important step in household and community waste management, which involves separating waste into different types from the beginning, such as houses, shops, or businesses in the community 2) Creating awareness and educating people in the community: Creating awareness and educating people in the community is an important process in sustainable waste management starting with providing information and knowledge to people in the Samakkhi Municipality community Mueang District Yasothon Province about waste problems and the impacts caused by improper waste disposal and organizing various activities such as training, community meetings or workshops. 3) Creating cooperation with local government agencies especially local administrative organizations that have direct authority and responsibility namely Yasothon Municipality will help make waste management in the community stronger and more systematic and 4) Creating Big Cleaning Day: Big Cleaning Day is an important activity to encourage people in the community to participate in maintaining cleanliness and waste management in the area.

Keywords: Study, Management, Solid Waste

บทนำ

การจัดการขยะมูลฝอยเป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของประชากรและกิจกรรมทางเศรษฐกิจสูง การจัดการขยะที่ไม่เหมาะสมอาจทำให้เกิดมลพิษในอากาศ น้ำ และดิน รวมถึงการสะสมของขยะที่ไม่สามารถย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและการพัฒนาที่ยั่งยืนในพื้นที่นั้น ๆ ดังนั้น การศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลร่วมใจสามัคคี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร เป็นเรื่องที่มีความสำคัญในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

ในปัจจุบัน ชุมชนเทศบาลร่วมใจสามัคคียังประสบปัญหาขยะมูลฝอยสะสมในบางพื้นที่ ซึ่งเกิดจากการขาดการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง การขาดการร่วมมือจากประชาชนในการจัดการขยะ และขาดระบบการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดปัญหามลพิษและความไม่สะอาดในชุมชน การศึกษานี้จึงมุ่งหวังที่จะเสนอแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาระบบการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ดังกล่าว เพื่อให้เกิดการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้จะเน้นการสำรวจสถานการณ์ปัจจุบันของการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลร่วมใจสามัคคี โดยการศึกษาพฤติกรรมการทิ้งขยะและการคัดแยกขยะของประชาชน รวมทั้งประเมินการมีส่วนร่วมของภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ ในการสนับสนุนการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน นอกจากนี้ ยังจะพิจารณาถึงปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินการจัดการขยะ เช่น

การสร้างความรู้ การฝึกอบรม และการใช้เทคโนโลยีในการจัดการขยะ นอกจากนี้ การวิจัยยังจะสำรวจและเปรียบเทียบแนวทางการจัดการขยะจากชุมชนอื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อนำมาปรับใช้ในชุมชนเทศบาลร่วมใจสามัคคี โดยการศึกษาจะพิจารณาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของแนวทางเหล่านั้น เพื่อเสนอแนะนโยบายหรือแผนการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ ซึ่งผลการศึกษาจะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนากลยุทธ์การจัดการขยะในชุมชนเทศบาลร่วมใจสามัคคีและชุมชนอื่น ๆ ที่มีปัญหาล้ำคล้ายกัน เพื่อให้เกิดการจัดการขยะที่ยั่งยืน และส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในระยะยาว โดยการพัฒนาแนวทางการจัดการขยะจะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมจากประชาชน การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างความเข้าใจในเรื่องการคัดแยกและรีไซเคิลขยะในระดับชุมชน สอดคล้องกับกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2566) พบว่า ขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศไทย ทั้งนี้ ปัจจุบันทุกภาคส่วนได้ให้ความสำคัญและร่วมมือกันแก้ไขปัญหาตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง ซึ่งหากขยะมูลฝอยได้รับการจัดการอย่างไม่ถูกต้อง อาจก่อให้เกิดมลพิษในด้านต่าง ๆ อาทิ กลิ่นเหม็น น้ำเสีย สัตว์พาหะนำโรค และผลกระทบต่อสภาพพื้นที่ และ ThaiPBS (2566) อธิบายว่า ขยะมูลฝอย ปัญหาที่สำคัญที่ทั่วโลกกำลังเผชิญรวมถึงประเทศไทย ซึ่งหากได้รับการจัดการอย่างไม่ถูกต้องจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดมลพิษในด้านต่าง ๆ อาทิ กลิ่นเหม็น น้ำเสีย สัตว์พาหะนำโรค รวมถึงการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิในชั้นบรรยากาศของโลก รวมถึง ขยะ คือ เศษวัสดุสิ่งของจากการใช้งานหรือการบริโภคแล้ว ที่ใช้ประโยชน์อื่นอีกไม่ได้ และต้องการทิ้ง ซึ่งรวมถึงผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้ว ที่เกิดจากกระบวนการผลิต การจำหน่าย การบริโภค และกิจกรรมอื่นของมนุษย์ ได้แก่ ขยะมูลฝอยชุมชน ของเสียอันตรายชุมชน กากของเสียอุตสาหกรรม มูลฝอยติดเชื้อ ขยะบรรจุภัณฑ์ ขยะพลาสติก ขยะอาหาร เป็นต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลร่วมใจสามัคคี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร เนื่องจากปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ แม้จะมีการจัดการขยะจากภาครัฐ แต่ปัญหาการสะสมของขยะและการจัดการที่ยังขาดประสิทธิภาพก็ยังคงมีอยู่ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการทิ้งขยะไม่เป็นระเบียบหรือไม่มีการคัดแยกขยะอย่างถูกวิธี และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงระบบการจัดการขยะให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลร่วมใจสามัคคี อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

การบททวนวรรณกรรม

แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ถือเป็นการศึกษาที่มีความสำคัญในการพัฒนาระบบการจัดการขยะมูลฝอยในระดับชุมชน เพื่อให้สามารถลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนได้อย่างยั่งยืน ในศึกษานี้จะมีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการจัดการขยะในพื้นที่ รวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดแยกและกำจัดขยะอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการศึกษาจะใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจปัญหาและหาทางออกในการแก้ไข โดยการศึกษาการจัดการขยะในระดับชุมชน มีการศึกษาตัวอย่างจากหลายชุมชนที่มีการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การแยกขยะที่ต้นทางและการรีไซเคิลขยะ การวิจัยเชิงเปรียบเทียบในหลายพื้นที่ได้แสดงให้เห็นว่า หากประชาชนมีการศึกษาที่ถูกต้องเกี่ยวกับการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและท้องถิ่นจะช่วยให้การจัดการขยะมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ชุมชนเทศบาล

ร่วมใจสามัคคีสามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาแนวทางการจัดการขยะในพื้นที่ของตนเอง และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นอีกหนึ่งหัวข้อที่สำคัญในการวิจัยเรื่องนี้ โดยในหลายชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการขยะมักมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการคัดแยกและกำจัดขยะ ตั้งแต่การให้ความรู้เกี่ยวกับการแยกประเภทขยะไปจนถึงการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการลดขยะ ซึ่งจะทำให้การจัดการขยะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินการจัดการขยะในชุมชนประสบความสำเร็จ

อีกทั้ง การใช้เทคโนโลยีในการจัดการขยะ เป็นอีกหนึ่งประเด็นที่เกี่ยวข้องในการวิจัย โดยการใช้เทคโนโลยีในการคัดแยกขยะ หรือการรีไซเคิลขยะสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการขยะได้อย่างมีระบบ เช่น การนำขยะที่ไม่สามารถรีไซเคิลกลับมาใช้ใหม่ได้ไปกำจัดด้วยวิธีการที่ถูกต้อง เช่น การเผาขยะที่มีเทคโนโลยีในการควบคุมมลพิษ เป็นต้น การใช้เทคโนโลยีในการจัดการขยะในชุมชนเทศบาลร่วมใจสามัคคีอาจจะเป็นหนึ่งในแนวทางที่สามารถช่วยลดปัญหาขยะสะสมและส่งเสริมให้การจัดการขยะมีความยั่งยืนในระยะยาว

ตลอดจน การพัฒนานโยบายการจัดการขยะในระดับท้องถิ่น ถือเป็นอีกประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ เนื่องจากการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนต้องมีการสนับสนุนจากภาครัฐและท้องถิ่นอย่างมีระบบและยั่งยืน การศึกษาแนวทางการจัดการขยะจากหลายพื้นที่พบว่า หากมีการพัฒนานโยบายที่ชัดเจนในด้านการคัดแยกขยะและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากประชาชนจะช่วยให้ชุมชนมีการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาแนวทางในการสร้างพื้นที่หรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการขยะ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในเทศบาลร่วมใจสามัคคีเพื่อพัฒนาและปรับปรุงระบบการจัดการขยะในชุมชนได้ สอดคล้องกับสถาบันวิจัยและพัฒนาพลังงานนครพิงค์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2567) ให้ความสำคัญเกี่ยวกับหลักการ 5R หลักการลดปริมาณขยะที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในโลกที่เกิดขึ้นจากคำ 5 คำ ดังนี้

1. Reduce คือ การลดการใช้ ลดการบริโภคทรัพยากรที่ไม่จำเป็นลง เช่น ปิดไฟทุกครั้งเมื่อไม่ใช้ ถอดปลั๊กเครื่องใช้ไฟฟ้าทุกครั้งที่ไม่ใช้งาน หรือถ้าไปไหนไม่ไกล จะเดินไปเองก็ได้ เป็นต้น ด้วยวิธีนี้เราจะสามารถเก็บทรัพยากรด้านพลังงานไว้ใช้ได้นานมากขึ้น ประหยัดพลังงาน และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้อยู่ยั่งยืนยิ่งขึ้น

2. Refuse คือ การปฏิเสธ หรือไม่ใช้ของที่เราคิดว่าเป็นการทำลายทรัพยากร และสร้างมลพิษให้เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม

3. Reuse คือ การใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด โดยการนำสิ่งของเครื่องใช้มาใช้ซ้ำ เช่น การใส่ชุดเดิม ๆ ที่ยังมีคุณภาพดีอยู่ การนำของไปบริจาคแทนที่จะนำไปทิ้ง หรือการใช้กระดาษให้หมดทั้งหน้าหลัง หลักการนี้จะช่วยลดค่าใช้จ่าย ลดการใช้พลังงาน ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. Recycle คือ การนำทรัพยากรที่ใช้แล้ว กลับมาใช้ใหม่ ด้วยกระบวนการรีไซเคิล เช่น นำเอาเศษกระดาษ กลับมาทำเป็นกล่องกระดาษ เอาฝากระป๋องน้ำอัดลมมาทำเป็นขาเทียม เป็นต้น วิธีนี้จะลดปริมาณขยะที่จะเพิ่มขึ้น ให้ลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัดที่สุด

5. Repair คือ การซ่อมแซมสิ่งต่าง ๆ ให้สามารถใช้งานได้อย่างยาวนานมากขึ้น แทนที่จะนำไปทิ้งไปในทันที เช่น เสื้อขาด ก็นำไปเย็บ คอมพิวเตอร์พัง ก็นำไปซ่อม เป็นต้น

ฉะนั้น การวิจัยในครั้งนี้จึงมีความสำคัญในการนำเสนอแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยที่สามารถปรับใช้ได้ในพื้นที่ชุมชนเทศบาลร่วมใจสามัคคี โดยการศึกษานี้จะช่วยให้เห็นภาพรวมของปัญหาการจัดการขยะในพื้นที่ พร้อมทั้งเสนอแนวทางและมาตรการที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การประยุกต์ใช้แนวทางที่มีการศึกษาและการพัฒนาในงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนและการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย** ได้แก่ ตัวแทนครัวเรือนในชุมชนร่วมใจสามัคคี ซอยเทศบาล 9 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำนวน 65 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจงทั้งหมด

2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ประเด็นข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลร่วมใจสามัคคี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) อีกทั้ง ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบ กลั่นกรอง จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ (1) ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา (2) ผู้เชี่ยวชาญด้านโครงสร้างข้อคำถาม และ (3) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาสาระสำคัญ ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลอง (Try Out) สัมภาษณ์กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจริง จำนวน 30 คน เพื่อหาข้อบกพร่อง ข้อแก้ไข ข้อเสนอแนะให้แบบสัมภาษณ์มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

การศึกษาแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลร่วมใจสามัคคี อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลร่วมใจสามัคคี อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ประกอบด้วย แนวทาง 4 สร้าง ดังนี้

1. สร้างการคัดแยกขยะที่ต้นทาง

การคัดแยกขยะที่ต้นทาง เป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญในการจัดการขยะในครัวเรือนและชุมชน ซึ่งมีการแยกขยะตามประเภทต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นทาง เช่น บ้านเรือน ร้านค้า หรือสถานประกอบการในชุมชน โดยการคัดแยกขยะสามารถแบ่งเป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ ขยะรีไซเคิล ขยะอินทรีย์ และขยะที่ไม่สามารถรีไซเคิลได้ การคัดแยกขยะให้ถูกต้องจะช่วยให้สามารถนำขยะที่มีมูลค่ากลับมาใช้ใหม่ เช่น ขวดพลาสติก กระดาษ หรือกระป๋อง มารีไซเคิลได้ ซึ่งจะลดปริมาณขยะที่ต้องกำจัดไปยังสถานที่ฝังกลบหรือเผา ทำให้การจัดการขยะมีประสิทธิภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น

อีกทั้ง การคัดแยกขยะที่ต้นทาง ยังช่วยให้ชุมชนเทศบาลร่วมใจสามัคคี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธรสามารถนำขยะอินทรีย์ เช่น เศษอาหาร หรือเศษพืชมาใช้ประโยชน์ในการทำปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก เพื่อลดปริมาณขยะที่ต้องกำจัดไปยังหลุมฝังกลบและยังช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับขยะที่ดูเหมือนไม่มีประโยชน์ นอกจากนี้ ยังทำให้การจัดการขยะมีความยั่งยืนและเป็นระบบ ชุมชน

สามารถลดปัญหาขยะสะสม และรักษาสภาพแวดล้อมได้ดียิ่งขึ้น การส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจและปฏิบัติการคัดแยกขยะที่ต้นทางอย่างถูกต้อง จึงเป็นการเริ่มต้นที่สำคัญในการสร้างความยั่งยืนในการจัดการขยะในระดับชุมชน เป็นต้น

2. สร้างจิตสำนึกและให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชน

การสร้างจิตสำนึกและให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชน เป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการขยะที่ยั่งยืน โดยเริ่มจากการให้ข้อมูลและความรู้แก่ประชาชนในชุมชนเทศบาลร่วมใจสามัคคี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธรเกี่ยวกับปัญหาขยะและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทิ้งขยะอย่างไม่ถูกวิธี และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอบรม การประชุมชุมชน หรือการจัดเวิร์คช็อป (Work shop) เกี่ยวกับการคัดแยกขยะและการรีไซเคิล จะช่วยให้ประชาชนเข้าใจถึงความสำคัญของการจัดการขยะและรู้ถึงวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมในการจัดการขยะในชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้ การสร้างจิตสำนึกในเรื่องขยะยังสามารถทำได้โดยการใช้สื่อที่มีอยู่ในชุมชน เช่น การประกาศผ่านวิทยุชุมชน ป้ายประชาสัมพันธ์ หรือแม้กระทั่งการใช้โซเชียลมีเดีย อาทิ กลุ่มไลน์ชุมชน เฟสบุ๊ก เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย รวมถึงการแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากการจัดการขยะอย่างถูกต้อง เช่น ลดปริมาณขยะที่ต้องกำจัดและช่วยรักษาสภาพแวดล้อม การกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลชุมชนผ่านการจัดการขยะจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานมีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

3. สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐในพื้นที่

การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ เป็นหนึ่งในกลยุทธ์ที่สำคัญในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน การร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่มีอำนาจและหน้าที่โดยตรงในการรับผิดชอบ คือ เทศบาลเมืองยโสธร จะช่วยให้การดำเนินการจัดการขยะในชุมชนมีความเข้มแข็งและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น หน่วยงานของรัฐสามารถสนับสนุนด้านการจัดสรรงบประมาณเพื่อซื้ออุปกรณ์การจัดการขยะ เช่น ถังขยะคัดแยก หรือเครื่องมือในการรีไซเคิล รวมถึงการจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ การมีส่วนร่วมของหน่วยงานรัฐยังช่วยให้การจัดการขยะเป็นไปตามระเบียบกฎหมายและมาตรฐานที่กำหนด

อีกทั้ง เทศบาลเมืองยโสธร ยังมีบทบาทในการช่วยพัฒนาระบบการจัดการขยะที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เช่น การจัดตั้งสถานที่ฝังกลบขยะที่ได้มาตรฐาน การจัดการขยะที่เป็นอันตราย หรือการสนับสนุนเทคโนโลยีในการรีไซเคิล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการขยะในระยะยาว รวมถึงการร่วมมือระหว่างชุมชนและหน่วยงานของรัฐจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้การจัดการขยะในพื้นที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยทั้งสองฝ่ายสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและทรัพยากรเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีแก่สังคมโดยรวม เป็นต้น

4. การสร้างกิจกรรม Big Cleaning Day

กิจกรรม Big Cleaning Day เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญในการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดและจัดการขยะในพื้นที่ โดยกิจกรรมนี้ จะมีการจัดทำในระดับชุมชนหรือหมู่บ้าน เพื่อให้ทุกคนในชุมชนร่วมมือกันทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะ เช่น ถนน สวนสาธารณะ หรือสถานที่สำคัญต่าง ๆ การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมนี้จะช่วยสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาความสะอาด และเป็นการกระตุ้นให้ผู้คนในชุมชนมีพฤติกรรมที่ดีในการจัดการขยะในชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้ การจัดกิจกรรม Big Cleaning Day ยังสามารถเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน โดยการรวมกลุ่มกันทำงานร่วมกันทำให้เกิดความรู้สึกของการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบร่วมกันในเรื่องของสิ่งแวดล้อม หลังจากกิจกรรมนี้เสร็จสิ้น

ยังสามารถใช้โอกาสนี้ในการรณรงค์และให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการคัดแยกขยะและวิธีการกำจัดขยะอย่างถูกต้อง เพื่อให้ทุกคนในชุมชนเห็นถึงความสำคัญของการมีพื้นที่สะอาดและการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลร่วมใจสามัคคี อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ประกอบด้วยแนวทาง 4 สร้าง ได้แก่ 1) สร้างการคัดแยกขยะที่ต้นทาง คือ การคัดแยกขยะที่ต้นทาง เป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญในการจัดการขยะในครัวเรือนและชุมชน ซึ่งมีการแยกขยะตามประเภทต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นทาง เช่น บ้านเรือน ร้านค้า หรือสถานประกอบการในชุมชน โดยการคัดแยกขยะสามารถแบ่งเป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ ขยะรีไซเคิล ขยะอินทรีย์ และขยะที่ไม่สามารถรีไซเคิลได้ การคัดแยกขยะให้ถูกต้องจะช่วยให้สามารถนำขยะที่มีมูลค่ากลับมาใช้ใหม่ เช่น ขวดพลาสติก กระดาษ หรือกระป๋อง มารีไซเคิลได้ ซึ่งจะลดปริมาณขยะที่ต้องกำจัดไปยังสถานที่ฝังกลบหรือเผา ทำให้การจัดการขยะมีประสิทธิภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น 2) สร้างจิตสำนึกและให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชน คือ การสร้างจิตสำนึกและให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชน เป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการขยะที่ยั่งยืน โดยเริ่มจากการให้ข้อมูลและความรู้แก่ประชาชนในชุมชนเทศบาลร่วมใจสามัคคี อำเภอเมือง จังหวัดยโสธรเกี่ยวกับปัญหาขยะและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทิ้งขยะอย่างไม่ถูกวิธี และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอบรม การประชุมชุมชน หรือการจัดเวิร์คช็อป (Work shop) เกี่ยวกับการคัดแยกขยะและการรีไซเคิลจะช่วยให้ประชาชนเข้าใจถึงความสำคัญของการจัดการขยะและรู้ถึงวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมในการจัดการขยะในชีวิตประจำวัน 3) สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ คือ การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ เป็นหนึ่งในกลยุทธ์ที่สำคัญในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน การร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่มีอำนาจและหน้าที่โดยตรงในการรับผิดชอบ คือ เทศบาลเมืองยโสธร จะช่วยให้การดำเนินการจัดการขยะในชุมชนมีความเข้มแข็งและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น หน่วยงานของรัฐสามารถสนับสนุนด้านการจัดสรรงบประมาณเพื่อซื้ออุปกรณ์การจัดการขยะ เช่น ถังขยะคัดแยก หรือเครื่องมือในการรีไซเคิล รวมถึงการจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ การมีส่วนร่วมของหน่วยงานรัฐยังช่วยให้การจัดการขยะเป็นไปตามระเบียบกฎหมายและมาตรฐานที่กำหนด และ 4) การสร้างกิจกรรม Big Cleaning Day คือ กิจกรรม Big Cleaning Day เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญในการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดและจัดการขยะในพื้นที่ โดยกิจกรรมนี้ จะมีการจัดทำในระดับชุมชนหรือหมู่บ้าน เพื่อให้ทุกคนในชุมชนร่วมมือกันทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะ เช่น ถนน สวนสาธารณะ หรือสถานที่สำคัญต่าง ๆ การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมนี้จะช่วยให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาความสะอาด และเป็นการกระตุ้นให้ผู้คนในชุมชนมีพฤติกรรมที่ดีในการจัดการขยะในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์ ทอมี (2565) ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนต่อการส่งเสริมการเป็นจังหวัดสะอาด: กรณีศึกษา จังหวัดลำพูน และจังหวัดน่าน พบว่า 1) ควรมีการจัด เวทีประชาคมภายในชุมชนเพื่อสร้างการรับรู้ ความเข้าใจให้แก่ชาวบ้านและแก้ปัญหาาร่วมกัน 2) ยุทธศาสตร์ 4 ข้อ ทำก่อน เรียบง่าย ไม่ท้อ และทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความร่วมมือ 3) แยกขยะภายในครัวเรือนมีชัยไปกว่าครึ่ง 4) แก้ปัญหาให้ตรงเหตุ และ 5) ส่งเสริมการคัดแยก ขยะโดยโครงการขยะออมบุญ และพัชรพล ทะจะกัน (2562) ศึกษาการจัดการขยะในชุมชนเกษตรกรบ้านกอม่วง ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า กระบวนการจัดการขยะของชุมชนบ้านกอม่วง มีกลุ่มคณะกรรมการของชุมชนบ้านกอม่วงเข้ามาเป็นหลักในการจัดการขยะ ใช้ชื่อกลุ่มว่า “โครงการสิ่งแวดล้อมขยะในชุมชนบ้านกอม่วง” โดยเริ่มเรียนรู้เรื่องการจัดการขยะจากการเข้าร่วมงาน Big

Cleaning Day ที่เทศบาลได้ จัดขึ้นจากนั้นได้มีการสำรวจสถานการณ์ขยะในหมู่บ้าน สำรวจข้อมูลโรคไข้เลือดออกและได้มีการทำความสะอาดครั้งใหญ่ในชุมชน เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอย จัดตั้งโครงการกองทุนขยะบุญขึ้นเพื่อส่งเสริมการแยกขยะของชุมชน มีการกำหนดหลักการคัดแยกขยะของชุมชน 5 ข้อคือ 1) ทุกครัวเรือนมีการใช้หลักการ 3R Reduce Reuse และRecycle 2) งดการใช้ถุงพลาสติกในครัวเรือน 3) ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะไม่ทิ้งขยะ 4) ห้ามให้มีการเผาขยะภายในเขตบริเวณชุมชน 5) ทุกครัวเรือนต้องมีส่วนร่วมในการประชุมทุกครั้งมีการจัดสวัสดิการให้สมาชิกในชุมชนสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชนในชุมชน มีการนำหลัก 3R มาใช้ในการจัดการขยะมีการรณรงค์การจัดการขยะอย่างต่อเนื่องจนได้เข้าร่วมประกวดชุมชนสะอาดจนได้รับรางวัลระดับประเทศ

ข้อค้นพบ หรือองค์ความรู้ใหม่

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบ ได้แก่ 1) สถานการณ์การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเทศบาลร่วมใจสามัคคี อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ยังมีการจัดการที่ไม่ประสบผลสำเร็จ อันเนื่องมาจากในชุมชนเทศบาลร่วมใจสามัคคี มีปัญหาขยะมูลฝอยที่สะสมในพื้นที่หรือการคัดแยกขยะที่ไม่ถูกต้องเท่าที่ควร 2) ปัญหาและอุปสรรค คือ ประชาชนยังขาดความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะอย่างถูกต้อง และการมีส่วนร่วมของประชาชน ยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควรในกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน หรือไม่ค่อยได้รับความสนใจจากคนในชุมชน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ควรมีการดำเนินการในหลายมิติ ทั้งการลดขยะที่ต้นทาง การสนับสนุนการรีไซเคิล การใช้เทคโนโลยีในการบำบัดขยะ และการฟื้นฟูพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาแนวทางการจัดการขยะให้สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายที่ยั่งยืนในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรจัดกิจกรรมรณรงค์อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความรู้และจิตสำนึกในชุมชนเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะและการแยกขยะที่ต้นทาง โดยเฉพาะการแยกขยะประเภทรีไซเคิล (เช่น กระดาษ, พลาสติก, แก้ว, โลหะ) และขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ (reuse) การจัดทำโปสเตอร์, แผ่นพับ, หรือการใช้สื่อโซเชียลมีเดียสามารถช่วยกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมได้มากขึ้น

2.2 การนำเทคโนโลยีที่สามารถลดปริมาณขยะและเพิ่มประสิทธิภาพในการรีไซเคิล เช่น การใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ช่วยแปรรูปขยะเป็นพลังงาน หรือปุ๋ยอินทรีย์ จะช่วยลดภาระการฝังกลบขยะและเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับขยะในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2566). รายงานสถานการณ์สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยของ

ประเทศไทยเป็นประจำปี 2566. สืบค้นเมื่อ 18 ธันวาคม 2567, จาก https://www.pcd.go.th/wp-content/uploads/2024/05/pcdnew-2024-05-09_07-53-50_682275.pdf

ณฤทัย ทองมี. (2565). ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนต่อการส่งเสริมการเป็นจังหวัดสะอาด: กรณีศึกษา จังหวัดลำพูน และจังหวัดน่าน. สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2567, จาก

https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2022/TU_2022_6403031096_17772_25820.pdf

พัชรพล ทะจะกัน (2562). ศึกษาการจัดการขยะในชุมชนเกษตรกรบ้านกอม่วง ตำบลอุโมงค์ อำเภอมือ จังหวัดลำพูน. สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2567, จาก https://archive.lib.cmu.ac.th/full/T/2562/aerd10562path_full.pdf

สถาบันวิจัยและพัฒนาพลังงานนครพิงค์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2567). ให้ความสำคัญเกี่ยวกับหลักการ 5R หลักการลดปริมาณขยะที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในโลก. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2567, จาก <https://erdi.cmu.ac.th/?p=1987>

ThaiPBS. (2566). ขยะล้นเมือง คนไทยสร้างขยะเฉลี่ย 7.3 หมื่นตัน/วัน. สืบค้นเมื่อ 8 มกราคม 2568, จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/340722>